

Wat beïnvloedt de taalontwikkeling

VAN RISICOPEUTERS IN DE PEUTERKLAS?

In deze bijdrage willen we het over peuters hebben, en meer in het bijzonder over peuters die zich trager ontwikkelen en uit een kansarme familie komen. Die kom je immers ook in onze Vlaamse peuterklassen tegen, en recent verscheen er een diepgaand Amerikaans onderzoek naar een speciaal klasje dat was opgericht om dergelijke peuters extra te stimuleren in hun ontwikkeling. Dat was broodnodig, want alle peuters in het klasje hinkten in minstens twee ontwikkelingsdomeinen achterop. Wat liet het onderzoek zien, en waar profiteerden de peuters het meest van?

Helena Taelman

Stel je voor, een peuterklasje in de buurt van Miami. 's Ochtends kregen alle peuters van de klas identiek hetzelfde T-shirtje aan. In enkele T-shirtjes zat een automatische taalmeter verborgen, de LENA. Die analyseert alle geluid rondom het kind, en filtert hieruit onder meer hoe vaak het kind taalinput krijgt, hoeveel gespreksbeurten een gesprek telt, hoeveel woorden het kind zelf spreekt, hoeveel woorden zijn gesprekspartner gebruikt, en of zijn gesprekspartner een leeftijdsgenoot of een volwassene is. Al die tellingen blijken ook betrouwbaar te zijn, wat van de LENA een mooi staaltje van spraaktechnologie maakt.

Met de taalmeter werd het taalgedrag van de peuters en hun leerkrachten gedurende een volledig schooljaar wekelijks in kaart gebracht, om daarna te onderzoeken hoe dit taalgedrag zich verhiel tot de taalgroei van de peuters. 680 uren werden zo geanalyseerd om de interactiepatronen rond 13 peuters nauwkeurig in kaart te brengen, en dat leverde drie interessante conclusies op.

Uiteraard kan je in deze studie niets zeggen over oorzaak en gevolg, terwijl mijn tips dat wel doen. Gelukkig zijn er succesvolle interventieprojecten die bewijzen dat je als leerkracht echt wel het verschil kan maken, al gaat dat natuurlijk niet zomaar vanzelf.

Over de auteur

HELENA Taelman

is lerarenopleider aan de hogeschool ODISEE te Aalst. Zij is de initiatiefnemer van de blog *Kleutergewijs*, en is betrokken bij verschillende taalprojecten.

1. NIET ZOZEER DE HOEVEELHEID TALAANBOD, MAAR WEL HET AANTAL GESPREKSBEURTEN BEINVLOEDT DE TAALONTWIKKELING

Peuters uit deze groep evolueerden niet sneller wanneer de leerkracht veel aan het woord was in hun bijzijn. Wel was het zo dat peuters sneller evolueerden wanneer ze meer betrokken waren in échte gesprekken tussen de peuter en de leerkracht, met verschillende gespreksbeurten. Bovendien evolueerden ze ook sneller wanneer ze veel input kregen van andere peuters die in hun buurt aan het woord waren.

Mijn tip:

Probeer bewust gesprekken op te bouwen, en engageer de peuters rondom jou als aandachtige luisteraars.

2. LAAG TAAVVAARDIGE PEUTERS NEMEN EN KRIJGEN MINDER TAAVGROEIKANSEN

Peuters met een lage taalvaardigheid namen minder deel aan gesprekken met de leerkracht, volgens deze studie. Gelukkig werden de minder taalvaardige peuters niet voor eens en voor altijd in een hoekje gedruind. Naarmate hun taalvaardigheid groeide, namen de gesprekken toe.

Ik zie het al zo voor mij: taalvaardige peuters knopen meer babbeltjes aan met de leerkracht, waar de leerkracht met plezier verder op borduurt. Ze geven vaker een antwoord in een kringgesprek, en krijgen vaak het woord van de leerkracht in een positieve opwaartse spiraal.

Mijn tip:

De kans is reëel dat sommige peuters gedurende lange tijd nauwelijks of geen spreekkansen krijgen in een echt gesprek, zo blijkt ook uit recent onderzoek van Brecht Peleman (UGent). In ieder geval is dit iets dat je als peuterleerkracht niet zomaar mag laten gebeuren. Bedenk dus strategieën om te communiceren met de laag taalvaardige peuters: bouw bijvoorbeeld bewust speelmomentjes in, waarin je samen met hen participeert. Je zal uiteraard vragen op hun niveau moeten stellen en hun antwoorden moeten herhalen, uitbreiden en desnoods helemaal modelleren.

3. GESTRUCTUREERDE ACTIVITEITEN GAAN SAMEN MET MEER GESPREKKEN

Je zou kunnen denken dat de meeste gesprekken gebeuren wanneer de peuters vrij aan het spelen zijn of tijdens verzorgingsmomenten. Volgens de analyse van de onderzoekers is dat echter niet het geval, en gebeuren gesprekken vooral tijdens veeleer gestructureerde activiteiten zoals kringmomenten, voorlezen en begeleid spel. Peuters horen in die situaties ook vaker andere peuters, en er is uiteraard ook meer input van de volwassenen.

Mijn tips:

- Laat de gestructureerde activiteiten zoals kringmomenten, voorlezen en begeleid spel vooral niet vallen, en verbeter de gespreksmogelijkheden tijdens die activiteiten.
- Komt de klapop op het toneel? Prikkel de peuters met humor, emoties en avontuur, zaken die ze in het hier en nu zien gebeuren. Bedenk daarbij op voorhand al ervaringsvragen, doe-impuls, kennisvragen en denkvragen die de klapop aan de peuters kan stellen. Maak er op het moment zelf echte gesprekken van, waarbij peuter en leerkracht meermaals op elkaar kunnen inspelen.
- Werk samen met je peutercollega's aan het taliger maken van de routine-momenten, bijvoorbeeld met inspiratie uit het boekje *Minimaal-Maxitaal* (zie kaderstuk). Verzin een geheugensteuntje voor jezelf, omdat die routines vaak erg druk zijn.

Meer lezen?

Bogaert, E., Boeckx, J., Bylois, L., Estercam, I., Gheeraert E. & Peeters, V. (2012).

Minimaal Maxitaal. een boek vol talige tips bij routines in de onthaalklas en eerste kleuterklas. Antwerpen: Maklu.

Egert, F., Fukkink, R. G., & Eckhardt, A. G. (2018). Impact of In-Service Professional Development Programs for Early Childhood Teachers on Quality Ratings and Child Outcomes: A Meta-Analysis. *Review of Educational Research*, 88(3), 401–433. <https://doi.org/10.3102/0034654317751918>

<https://doi.org/10.3102/0034654317751918>

Peleman, B. (2018). Kwaliteitsvolle interacties voor elke kleuter op elk moment. *Kiddo*, 1, 20-22.

Perry, L. K., Prince, E. B., Valtierra, A. M., Rivero-Fernandez, C., Ullery, M. A., Katz, L. F. & Messinger, D. S. (2018). A year in words: The dynamics and consequences of language experiences in an intervention classroom. *PloS one*, 13(7), e0199893.